DOMSTOLENS DOM (sjätte avdelningen)
den 9 november 2000 *

I mål C-75/99,

angående en begäran enligt artikel 177 i EG-fördraget (nu artikel 234 EG), från Bundessozialgericht (Tyskland), att domstolen skall meddela ett förhandsavgörande i det vid den nationella domstolen anhängiga målet mellan

Edmund Thelen

och

Bundesanstalt für Arbeit,

angående tolkningen av artiklarna 6 och 7 i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen, i dess ändrade och uppdaterade lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 2001/83 av den 2 juni 1983 (EGT L 230, s. 6; svensk specialutgåva, område 5, volym 3, s. 13), i dess lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 2332/89 av den 18 juli 1989 (EGT L 224, s. 1; svensk specialutgåva, område 5, volym 4, s. 154),

* Rättegångsspråk: tyska.

meddelar

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden C. Gulmann, samt domarna V. Skouris, J.-P. Puissochet, referent, R. Schintgen och F. Macken,

generaladvokat: J. Mischo,
justitiesekreterare: R. Grass,

med beaktande av de skriftliga yttranden som har inkommit från:

— Tysklands regering, genom W.-D. Plessing, Ministerialrat, förbundsfinansministeriet, och C.-D. Quassowski, Regierungsdirektor, samma ministerium, båda i egenskap av ombud,

— Spaniens regering, genom S. Ortíz Vaamonde, abogado del Estado, i egenskap av ombud,

— Europeiska gemenskapernas kommission, genom juridiske rådgivaren P. Hillenkamp, i egenskap av ombud,

med hänsyn till referentens rapport,

och efter att den 27 juni 2000 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

1 Bundessozialgericht har genom beslut av den 21 januari 1999, som inkom till domstolen den 3 mars samma år, i enlighet med artikel 177 i EG-fördraget (nu artikel 234 EG), ställt en fråga om tolkningen av artiklarna 6 och 7 i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen, i dess ändrade och uppdaterade lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 2001/83 av den 2 juni 1983 (EGT L 230, s. 6; svensk specialutgåva, område 5, volym 3, s. 13), i dess lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 2332/89 av den 18 juli 1989 (EGT L 224, s. 1; svensk specialutgåva, område 5, volym 4, s. 154).

2 Frågan har uppkommit i en tvist mellan Edmund Thelen och Bundesanstalt für Arbeit (förbundsmyndighet för arbetsmarknadsfrågor) avseende Thelens rätt till arbetslöshetsunderstöd.

Tillämpliga bestämmelser

3 I artikel 6 i förordningen föreskrivs att denna, under vissa villkor som föreskrivs i artikel 7, skall ersätta bestämmelserna i alla konventioner om social trygghet mellan antingen två eller flera medlemsstater eller minst två medlemsstater och en eller flera andra stater i den mån behandlingen av frågor enligt konventionen inte skall ske under medverkan av en institution i någon av de sistnämnda staterna.

4 I artiklarna 67—71 i förordningen, vilka utgör kapitel 6, benämnt "arbetslöshetsförmåner", i avdelning III av förordningen, behandlas arbetslöshetsunderstöd. Bland detta kapitels bestämmelser återfinns särskilt artikel 67.3 som kräver att de senaste försäkrings- och anställningsperioderna skall vara fullgjorda i den medlemsstat där arbetslöshetsunderstödet begärs för att försäkrings- och anställningsperioder som fullgjorts i en annan medlemsstat skall beaktas.

5 Detta villkor finns däremot inte med i konventionen om arbetslöshetsförsäkring, som ingicks den 19 juli 1978 mellan Förbundsrepubliken Tyskland och Republiken Österrike (nedan kallad konventionen), i vars artikel 7 första stycket första meningen det föreskrivs att "de anställningsperioder för vilka skyldighet att betala avgift till arbetslöshetsförsäkringen föreligger och som har fullgjorts enligt bestämmelserna i den andra konventionsstaten, skall beaktas vid bedömningen av om rätt till arbetslöshetsförmåner föreligger och vid fastställandet av under hur lång tid denna förmån skall utgå, under förutsättning att sökanden är medborgare i den konventionsstat där rätten görs gällande och vanligen är bosatt på denna stats territorium."

6 Enligt artikel 100 första stycket i Arbeitsförderungsgesetz (lag om främjande av sysselsättningen, nedan kallad AFG) har den rätt till arbetslöshetsunderstöd som är arbetslös, står till arbetsförmedlingens förfogande, uppfyller villkoren avseende försäkringsperioden, är inskriven som arbetssökande vid arbetsförmedlingen och har ansökt om arbetslöshetsunderstöd. I enlighet med bestämmelserna i artikel 104 första stycket första meningen och artikel 106 första stycket första meningen AFG krävs för rätt till arbetslöshetsunderstöd under 156 dagar att vederbörande under en referensperiod har innehaft en anställning under 360 kalenderdagar för vilken skyldighet att betala avgift till arbetslöshetsförsäkringen föreligger enligt artikel 168 i samma lag. Enligt artikel 104 andra och tredje styckena AFG utgörs referensperioden om tre år av tiden omedelbart före den första arbetslösa dagen då övriga villkor för rätten att skriva in sig som arbetssökande är uppfyllda. Det framgår dessutom av begäran om förhandsavgörande att de lagstiftande myndigheterna i Tyskland inte använt sig av möjligheten enligt artiklarna 108 och 109 AFG att föreskriva att anställnings- och försäkringsperioder i utlandet skall beaktas.

Tvisten vid den nationella domstolen

7 Edmund Thelen är tysk medborgare och var under åren 1986—1996 bosatt i Österrike, där han från den 18 juli 1991 till den 15 juni 1993, från den 1 december till den 20 december 1993 och från den 1 februari 1994 till den 31 januari 1996 utövade en yrkesverksamhet som enligt österrikisk rätt medförde skyldighet att betala avgift till arbetslöshetsförsäkringen.

8 Sedan Edmund Thelen flyttat till Trier i Tyskland ansökte han om arbetslöshetsunderstöd för perioden den 4 mars till den 31 juli 1996 vid denna stads arbetsförmedling. Hans ansökan avslogs dock med motiveringen att han inte uppfyllde villkoren om nödvändig försäkringsperiod. Senare ogillades även hans klagomål och överklagande till Sozialgericht Trier.

9 Landessozialgericht Rheinland-Pfalz konstaterade i andra instans att de anställningsperioder som Edmund Thelen fullgjort sedan den 1 januari 1994, dagen för ikraftträdandet av avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet, i princip inte skulle beaktas på grund av att förordningen från och med den dagen ersatte konventionen och att villkoren i artikel 67.3 eller artikel 71 i förordningen inte var uppfyllda. Landessozialgericht ansåg dock att de ifrågavarande anställningsperioderna skulle beaktas i enlighet med artikel 7 i konventionen, eftersom artiklarna 48.2 och 51 i EG-fördraget (nu artiklarna 39.2 EG och 42 EG i ändrad lydelse) inte medger att arbetstagare till följd av förordningens ikraftträdande förlorar några förmåner som de har enligt en konvention mellan medlemsstater. Landessozialgericht biföll därför den berörda personens ansökan.

10 Sedan svarandemyndigheten använt sig av rättsmedlet "Revision" för att överklaga detta beslut till Bundessozialgericht, ställde sig den nationella domstolen frågan om det, trots att förordningen trätt i kraft i Österrike, var möjligt att beakta konventionens bestämmelser på de villkor som fastställts i domstolens dom av den 7 februari 1991 i mål C-227/89, Rönfeldt (REG 1991, s. I-323; svensk specialutgåva, volym 11, s. 9), av den 9 november 1995 i mål C-475/93, Thévenon (REG 1995, s. I-3813) samt av den 9 oktober 1997 i de förenade målen C-31/96—C-33/96, Naranjo Arjona m.fl. (REG 1997,s. I-5501). Bundes-

sozialgericht påpekade särskilt att dessa domar behandlar ålders- och invaliditetspensioner och att den lösning som framgår av domarna inte nödvändigtvis kan tillämpas på arbetslöshetsförsäkring, lik den som det är fråga om vid den nationella domstolen, vilken har särskilda egenskaper vad gäller försäkringstiden.

11 Bundessozialgericht ansåg följaktligen att lösningen av tvisten berodde på tolkningen av artiklarna 6 och 7 i förordningen och beslutade att förklara målet vilande och ställa följande tolkningsfråga till domstolen:

"Skall artiklarna 6 och 7 i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 tolkas så, att de på grund av principen om arbetskraftens fria rörlighet inte utgör hinder för den fortsatta tillämpningen av en mellanstatlig konvention inom området för arbetslöshetsförsäkring som är fördelaktigare för den försäkrade, trots att det på grund av referensperioden inte längre föreligger någon rätt till arbetslöshetsförmåner från arbetslöshetsförsäkringen grundad på tiden före förordningens ikraftträdande?"

Tolkningsfrågan

12 Den tyska och den spanska regeringen anser att svaret på denna fråga är nekande. Enligt dessa regeringar skiljer sig Edmund Thelens situation från de situationer som förelåg i domarna i de ovannämnda målen Rönfeldt, Thévenon och Naranjo Arjona m.fl., eftersom den berörda parten som inte längre arbetade i Österrike den 31 december 1993 och som inte började arbeta där igen förrän efter den 1 januari 1994, det vill säga efter förordningens ikraftträdande, inte lidit någon skada till följd av att förordningen ersatt konventionen. Den spanska regeringen har dessutom understrukit att arbetslöshetsförmåners speciella karaktär, vilka kännetecknas av omedelbarhet och vilka, i motsats till ålders- och invaliditetspensioner, inte kan ge upphov till några förvärvade rättigheter.

13 Kommissionen har i stället föreslagit att tolkningsfrågan skall besvaras så, att artiklarna 6 och 7 i förordningen inte utgör hinder för konventionens fortsatta tillämpning, eftersom den är mer fördelaktig för den berörda parten. Kommissionen anser huvudsakligen att skäl saknas för att begränsa den lösning som framgår av domen i det ovannämnda målet Rönfeldt till ålders- och invaliditetspensioner och att ett tillfälligt avbrott i en arbetsrelation saknar betydelse för tillämpningen av denna lösning. Även om kommissionen har medgivit att Edmund Thelen då han återupptog sitt arbete en månad efter förordningens ikraftträdande inte nödvändigtvis och med fog kunde förvänta sig att fortsätta att åtnjuta en behandling som överensstämmer med vad som stadgas i konventionen, har den särskilt påpekat att, med hänsyn till datumet för den berörda partens begäran, referensperioden enligt den tyska lagen börjar att löpa den 4 mars 1993, det vill säga innan förordningen ersatte konventionen.

14 Domstolen erinrade i punkt 22 i domen i det ovannämnda målet Rönfeldt, som behandlar sättet att beräkna ålderspension, att i enlighet med vad domstolen fastställde i sin dom av den 7 juni 1973 i målet 82/72, Walder (REG 1973, s. 599) framgår det klart av artiklarna 6 och 7 i förordningen att det krav på att bestämmelser i konventioner om social trygghet som ingåtts mellan medlemsstater skall ersättas av förordningen i fråga är av tvingande natur och att det inte tillåts några andra undantag än dem som uttryckligen föreskrivs i den förordningen.

15 I samma dom fastslog domstolen dock att artiklarna 48.2 och 51 i fördraget hindrar arbetstagare från att förlora sociala trygghetsförmåner till följd av att konventioner som gäller mellan två eller flera medlemsstater och som införlivats med deras nationella rätt inte är tillämpliga efter förordningens ikraftträdande.

16 Domstolen preciserade dock i punkterna 25 och 26 i domen i det ovannämnda målet Thévenon att principen inte är tillämplig på arbetstagare som utövat sin rätt till fri rörlighet först efter förordningens ikraftträdande.

17 I domen i det ovannämnda målet Naranjo Arjona m.fl. samt i domen av den 17 december 1998 i mål C-153/97, Grajera Rodríguez (REG 1998, s. I-8645) fastslog domstolen slutligen att samma princip är tillämplig vid utbetalning av ålders- eller invaliditetspension till arbetstagare som redan arbetade i en annan medlemsstat innan förordningen angående relationerna mellan denna medlemsstat och arbetstagarens ursprungsstat trädde i kraft.

18 I målet vid den nationella domstolen är det ostridigt att den berörda parten, som kommer från Tyskland, redan utövade yrkesverksamhet i Österrike innan avtalet om Europeiska ekonomiska samarbetsområdet trädde i kraft den 1 januari 1994, vilket, i relationerna mellan Förbundsrepubliken Tyskland och Republiken Österrike, fick till följd att förordningens bestämmelser ersatte bestämmelserna i konventionen. Denna ersättning kan således i enlighet med ovannämnda rättspraxis inte beröva den enskilde hans rättigheter och förmåner enligt konventionen.

19 Detta konstaterande motsägs inte av att tvisten vid den nationella domstolen gäller en arbetslöshetsförsäkring, vilken har särskilda egenskaper vad gäller försäkringstid, och inte, som i de ovannämnda domarna, ålders- och invaliditetspension.

20 Den relativt korta försäkringstid som krävs för att erhålla arbetslöshetsunderstöd är inte specifik för denna typ av försäkring. Vissa invaliditetsförsäkringar, där ersättningsbeloppen är oberoende av försäkringstidens längd, fungerar på ett liknande sätt.

21 Att den berörda parten tillfälligt avbrutit sin yrkesverksamhet vid tidpunkten för förordningens ikraftträdande kan vidare inte beröva denne de rättigheter som följer av konventionens tillämpning.

22 Det är härvid tillräckligt att konstatera att den tidpunkt från vilken referensperioden enligt den tyska lagstiftningen skall räknas, beräknad i enlighet med Edmund Thelens begäran, infaller före förordningens ikraftträdande den 1 januari 1994. Det är dessutom utrett att den berörda parten vid denna senare tidpunkt, med tillämpning av bestämmelserna i konventionen, uppfyllde kraven på försäkringstid enligt nämnda lagstiftning. Således kunde Edmund Thelen med fog förvänta sig att få behålla sin rätt enligt konventionen att beviljas arbetslöshetsunderstöd i Tyskland.

23 Tolkningsfrågan skall således besvaras så, att artiklarna 6 och 7 i förordningen inte utgör hinder för tillämpning av bestämmelserna i en mellanstatlig konvention inom området för arbetslöshetsförsäkring som är fördelaktigare för den försäkrade, då denne utövat sin rätt till fri rörlighet innan förordningen trädde i kraft, även om det, på grund av den referensperiod som fastställts i nationell lagstiftning för att fastställa den försäkrades rättigheter, inte längre är möjligt att åberopa en rätt till förmåner som uteslutande grundas på en period före denna tidpunkt.

Rättegångskostnader

24 De kostnader som har förorsakats den tyska och den spanska regeringen samt kommissionen, vilka har inkommit med yttranden till domstolen, är inte ersättningsgilla. Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i målet vid den nationella domstolen utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den nationella domstolen att besluta om rättegångskostnaderna.

På dessa grunder beslutar

DOMSTOLEN (sjätte avdelningen)

— angående den fråga som genom beslut av den 21 januari 1999 har ställts av Bundessozialgericht — följande dom:

Artiklarna 6 och 7 i rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpningen av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjer flyttar inom gemenskapen, i dess ändrade och uppdaterade lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 2001/83 av den 2 juni 1983, i dess lydelse enligt rådets förordning (EEG) nr 2332/89 av den 18 juli 1989, utgör inte hinder för tillämpning av bestämmelserna i en mellanstatlig konvention inom området för arbetslöshetsförsäkring som är fördelaktigare för den försäkrade, då denne utövat sin rätt till fri rörlighet innan förordningen trädde i kraft, även om det, på grund av den referensperiod som fastställts i nationell lagstiftning för att fastställa den försäkrades rättigheter, inte längre är möjligt att åberopa en rätt till förmåner som uteslutande grundas på en period före denna tidpunkt.

Gulmann Skouris Puissochet

Schintgen Macken

Avkunnad vid offentligt sammanträde i Luxemburg den 9 november 2000.

R. Grass C. Gulmann

Justitiesekreterare Ordförande på sjätte avdelningen